

Súd: Najvyšší súd SR
Spisová značka: 1TdoV/8/2020
Identifikačné číslo spisu: 9519100067
Dátum vydania rozhodnutia: 29.03.2022
Meno a priezvisko: JUDr. Patrik Príbelský
Funkcia: sudca
ECLI: ECLI:SK:NSSR:2022:9519100067.1

UZNESENIE

Najvyšší súd Slovenskej republiky v senáte zloženom z jeho predsedu JUDr. Patrika Príbelského, PhD. a sudcov JUDr. Františka Moznera, JUDr. Petra Paludu, JUDr. Dany Wänkeovej a JUDr. Martiny Zeleňákovovej, v trestnej veci obvineného E. C., pre obzvlášť závažný zločin úkladnej vraždy v štádiu prípravy podľa § 13 ods. 1 k § 144 ods. 1 Trestného zákona a iné, na neverejnom zasadnutí konanom 29. marca 2022 v Bratislave, o dovolaní obvineného E. C. proti rozsudku Najvyššieho súdu Slovenskej republiky z 26. februára 2020, sp. zn. 3 To 12/2019, takto

rozhodol:

Podľa § 382 písm. c) Trestného poriadku dovolanie obvineného E. C. odmieta.

Odôvodnenie

Špecializovaný trestný súd, pracovisko Banská Bystrica (ďalej len „Špecializovaný trestný súd“), rozsudkom z 8. novembra 2019, sp. zn. BB-4T/9/2019, uznal obvineného E. C. (ako aj obvineného Bc. D. C. pri sčasti odlišnom právnom posúdení skutku 1/ a tiež za skutok 2/) za vinného zo skutku 1/ právne kvalifikovaného ako obzvlášť závažný zločin úkladnej vraždy podľa § 144 ods. 1 Trestného zákona v štádiu prípravy podľa § 13 ods. 1 Trestného zákona formou účasti podľa § 21 ods. 1 písm. c) Trestného zákona (pomocník) [správne má byť § 21 ods. 1 písm. d) Trestného zákona; pozn. dovolacieho súdu], zločin nedovoleného ozbrojovania a obchodovania so zbraňami podľa § 295 ods. 1 písm. a) Trestného zákona formou spolupáchateľstva podľa § 20 Trestného zákona a prečin nedovoleného ozbrojovania a obchodovania so zbraňami podľa § 294 ods. 1 Trestného zákona formou spolupáchateľstva podľa § 20 Trestného zákona, na skutkom základe, že

Bc. D. C. od presne nezistenej doby, najmenej od mesiaca február roku 2018 na rôznych miestach Slovenska, predovšetkým v meste H., pripravoval usmrtenie E. E., nar. XX. I. XXXX, s ktorým bol Bc. D. C. spoločník v spoločnosti D. J. s.r.o. so sídlom Š. č. XXXX/X, H., pričom tento skutok chcel spáchať dlhou strelnou zbraňou, kde motívom tohto skutku boli finančné a osobné nezhody vyplývajúce zo spoločného podnikania, za týmto účelom Bc. D. C. pravdepodobne v mesiaci február alebo marec 2018 na diaľničnom odpočívadle C. oslovil E. C. s požiadavkou o zabezpečenie dlhej automatickej

strelnej zbrane so zásobníkmi a nábojmi, ktorá mala byť použitá na spáchanie uvedeného skutku, o čom E. C. vedel od Bc. D. C. a následne E. C. s touto požiadavkou oslovil E. Q., nar. XX. D. XXXX (ktorého trestná vec je predmetom samostatného konania a o jeho vine doposiaľ právoplatne rozhodnuté nebolo), ktorý prostredníctvom nebohého D. Š. zabezpečil útočnú pušku československej výroby vzor 58 V, kal. 7,62x39 s odstráneným výrobným číslom, s dvoma zásobníkmi a 36 ks nábojmi, ktorú E. Q. dňa 21. marca 2018 v čase medzi 3.08 hod. až 3.13 hod. v blízkosti letiska Ž. odovzdal E. C., ktorý ju následne v presne nezistenom čase do 12.38 hod. dňa 21. marca 2018 v garáži súpisné číslo XXXX v S. na ulici B. F. R. za sumu 1 000 eur odovzdal Bc. D. C., ktorý ju prechovával na rôznych miestach do 19. septembra 2018, kedy bola táto zbraň zaistená pri domovej prehliadke u Bc. D. C. v ubytovacom zariadení s označením B. Ú. W. - stredisko J. T., C. cesta č. XXXX/XX, T., pričom nájdená útočná puška československej výroby vzor 58 V, kal. 7,62x39 s odstráneným výrobným číslom je v zmysle ustanovení zákona č. 190/2003 Z. z. o zbraniach a strelive z technického hľadiska posudzovaná podľa § 4 ods. 2 písm. b), c), g) a i) ako zbraň kategórie A, t. j. zakázaná zbraň a 36 ks nábojov sú v zmysle § 2 ods. 1 písm. b) zákona č. 190/2003 Z. z. o zbraniach a strelive strelivom a ich nadobúdanie a držanie podlieha ustanoveniu § 12 ods. 1 tohto zákona.

Za to mu podľa § 144 ods. 1 Trestného zákona, s poukazom na § 37 písm. h), m) Trestného zákona, s použitím § 38 ods. 2, ods. 7, § 41 ods. 1, § 42 ods. 1, § 39 ods. 2 písm. a), ods. 3 písm. b) Trestného zákona uložil súhrnný trest odňatia slobody vo výmere 12 rokov, na výkon ktorého trestu ho podľa § 48 ods. 3 písm. b) Trestného zákona zaradil do ústavu na výkon trestu odňatia slobody s maximálnym stupňom stráženia.

Špecializovaný trestný súd zároveň podľa § 42 ods. 2 Trestného zákona zrušil výrok o treste, ktorý bol obvinenému uložený trestným rozkazom Okresného súdu Ružomberok zo 4. mája 2018, sp. zn. 1T/33/2018, ako aj všetky ďalšie rozhodnutia na tento výrok obsahovo nadväzujúce, ak vzhľadom na zmenu, ku ktorej došlo zrušením, stratili podklad.

Podľa § 76 ods. 1, § 78 ods. 1 Trestného zákona napokon obvinenému uložil ochranný dohľad na 3 roky.

Najvyšší súd Slovenskej republiky (ďalej len „najvyšší súd“) rozsudkom z 26. februára 2020, sp. zn. 3 To 12/2019, na podklade odvolania obvineného podľa § 321 ods. 1 písm. d), ods. 2 Trestného poriadku zrušil uvedený rozsudok Špecializovaného trestného súdu vo výroku o vine za skutok 1/ ako aj vo výroku o treste vo vzťahu k obvinenému E. C. a podľa § 322 ods. 3 Trestného poriadku tohto v podstate na rovnakom skutkovom základe (po nahradení mena Bc. D. C. iniciálkami s dôvetkom, že bol vylúčený na samostatné konanie a vypustení poznámky pri E. Q., že o jeho vine doposiaľ právoplatne rozhodnuté nebolo) uznal za vinného zo skutku 1/ právne kvalifikovaného ako obzvlášť závažný zločin úkladnej vraždy podľa § 144 ods. 1 Trestného zákona v štádiu prípravy podľa § 13 ods. 1 Trestného zákona, zločin nedovoleného ozbrojovania a obchodovania so zbraňami podľa § 295 ods. 1 písm. a) Trestného zákona a prečin nedovoleného ozbrojovania a obchodovania so zbraňami podľa § 294 ods. 1 Trestného zákona.

S odkazom na tie isté ustanovenia najvyšší súd uložil obvinenému rovnaký trest ako súd prvého stupňa, nevynímajúc zrušenie výroku o treste uloženého skorším trestným rozkazom vrátane všetkých ďalších rozhodnutí na tento výrok obsahovo nadväzujúcich, pokiaľ vzhľadom na zmenu, ku ktorej došlo zrušením, stratili podklad.

Obvinený E. C. podal dovolanie proti tomuto rozsudku najvyššieho súdu ako i jemu predchádzajúcemu konaniu z dôvodu uvedeného v § 371 ods. 1 písm. i) Trestného poriadku.

Namietol, že najvyšší súd o jeho odvolaní a odvolaní obvineného Bc. D. C. nerozhodoval spoločne, ale v dvoch samostatných konaniach po tom, čo uznesením z 26. februára 2020 podľa § 21 ods. 1 Trestného poriadku vylúčil trestnú vec obvineného Bc. D. C. zo spoločného na samostatné konanie vedené pred týmto súdom pod sp. zn. 3 To 5/2020. Podľa názoru dovolateľa o vylúčení obvineného Bc. D. C. zo

spoločného konania rozhodol najvyšší súd v rozpore so zákonom, pričom v odôvodnení dotknutého uznesenia hrubo zavádzal, nakoľko podmienky na vykonanie samostatného verejného zasadnutia v jeho prípade nemohli byť nikdy splnené; prejednanie jeho trestnej veci ako pomocníka na trestnom čine totiž nemohlo predchádzať rozhodnutiu vo veci „údajného“ páchatel'a prípravy úkladnej vraždy - Bc. D. C.. V tomto ohľade podľa dovolateľa nikdy nemohli byť dané zákonné dôvody na rozdelenie trestnej veci a ani na vylúčenie Bc. D. C. zo spoločného konania.

K závažnému právnomu pochybeniu podľa dovolateľa došlo aj porušením zákazu zmeny k horšiemu v zmysle § 322 ods. 3 Trestného poriadku, keď najvyšší súd výlučne na podklade jeho odvolania zmenil rozsudok súdu prvého stupňa v jeho neprospech tým, že z neho ako údajného účastníka (pomocníka) na trestnom čine urobil priameho páchatel'a.

Odvolaciemu súdu vytkol, že túto zmenu v odôvodnení svojho rozhodnutia navyše riadne nevysvetlil. Za absolútne zavádzajúce považuje tvrdenie súdu na strane 15 rozsudku, kde sa uvádza, že v skutočnosti pochybil Špecializovaný trestný súd, ktorý konanie dovolateľa v súvislosti so skutkom 1/ právne kvalifikoval ako obzvlášť závažný zločin úkladnej vraždy v štádiu prípravy podľa § 13 ods. 1 k § 144 ods. 1 Trestného zákona a súčasne aj formou účasti - pomoci podľa § 21 ods. 1 písm. c) Trestného zákona. Tvrdenie najvyššieho súdu nie je pravdivé, pretože zo samotnej právnej vety týkajúcej sa skutku 1/ rozsudku súdu prvého stupňa vyplýva, že E. C. poskytol inému pomoc na spáchanie trestného činu najmä zadovážaním prostriedkov ku konaniu, ktoré spočívalo v úmyselnom organizovaní obzvlášť závažného zločinu iného úmyselne usmrtiť s vopred uváženou pohnútkou zadovážením nástrojov na jeho spáchanie, pričom nedošlo k pokusu ani k dokonaniu obzvlášť závažného zločinu. Na rozdiel od právneho posúdenia konania obvineného Bc. D. C. za skutok 1/, ktoré spočívalo v úmyselnom organizovaní obzvlášť závažného zločinu iného úmyselne usmrtiť s vopred uváženou pohnútkou zadovážením nástrojov na jeho spáchanie, pričom nedošlo k pokusu ani k dokonaniu obzvlášť závažného zločinu, teda nadovšetko vyplýva, že v prípade dovolateľa malo ísť len o poskytnutie súčinnosti vo forme pomoci a nie o priamu prípravu vraždy, ako si to účelovo a nesprávne vyložil najvyšší súd. V odôvodnení napadnutého rozsudku chýba jasné zdôvodnenie, akým zázrakom sa z účastníka mohol stať priamy páchatel' a taktiež akým činom namiesto jedného páchatel'a v súčasnosti existujú už dvaja páchatelia, ktorí sa mali podieľať na údajnej príprave tej istej vraždy, dokonca, každý samostatne.

Dovolateľ v tejto súvislosti vyjadril pochybnosti, či na Špecializovanom trestnom súde mohlo dôjsť k jeho odsúdeniu. Tento súd ho totiž odsúdil za konanie, ktoré nie je a nebolo trestné, a teda nikdy nemohlo napĺňať zákonné znaky trestného činu vo forme účasti na príprave úkladnej vraždy. Niečo také, ako pomocník pre prípravu vraždy, totiž neexistuje.

Najvyšší súd pri svojom rozhodovaní nemohol vychádzať z iného skutku než toho, ktorý bol uvedený v obžalobe a rovnako aj v rozsudku prvostupňového súdu, v zmysle ktorého údajnú vraždu poškodeného pripravoval obvinený Bc. D. C. a nie dovolateľ. Skutok, pre ktorý bol dovolateľ obžalovaný a prvostupňovým súdom odsúdený, nie je možné v jeho prípade považovať za trestný čin prípravy vraždy, a to tak po stránke skutkovej ako aj právnej. Predmetný skutok nikdy nebol trestným činom - nemohol napĺňať zákonné znaky účasti na trestnom čine, ktorý nedospel ani do štádia pokusu.

Pochybenia najvyššieho súdu podľa dovolateľa mali jeden spoločný základ spočívajúci v chybnom uplatnení zásady akcesority, ktorú treba považovať za významnú nielen z hľadiska trestného práva procesného, pretože nedovoľuje rozdelenie spoločnej veci takým spôsobom, ako to urobil najvyšší súd, ale čo je ešte dôležitejšie, v našich podmienkach neumožňuje trestne stíhať a ani postihnúť niektoré formy súčinnosti za také (nezákonné) konanie jej hlavného páchatel'a, ktoré nikdy nedospelo aspoň do štádia pokusu v zmysle § 21 Trestného zákona. To je aj prípad dovolateľa za jeho údajnú pomoc na príprave úkladnej vraždy, ktorá nedospela ani do štádia pokusu.

Tak ako nemôže existovať účastník na trestnom čine bez toho, aby existoval a bol známy jeho hlavný páchatel', je rovnako vylúčené, aby v trestnom konaní bolo možné rozhodnúť o vine účastníka na

trestnom čine skôr, ako došlo k rozhodnutiu o vine hlavného páchatel'a. Najvyšší súd toto nerešpektoval a o trestnej veci dovolateľa ako údajného účastníka, resp. pomocníka na trestnom čine prípravy vraždy rozhodol skôr ako o údajnom páchatel'ovi Bc. D. C..

Napadnutým rozsudkom najvyššieho súdu podľa dovolateľa došlo k porušeniu zákona v § 21 ods. 1 písm. c), § 13 ods. 1, § 144 ods. 1 Trestného zákona a v konaní, ktoré mu predchádzalo v § 2 ods. 12, § 322 ods. 3 Trestného poriadku, a to v jeho neprospech.

Rozhodnutie odvolacieho súdu je založené na nesprávnom právnom posúdení zisteného skutku, ktorý si tento súd prispôbil a bez jeho zmeny ho dokonca právne posúdil v rozpore s podanou obžalobou a rozsudkom súdu prvého stupňa. Najvyšší súd vychádzal z nesprávneho použitia iného hmotnoprávneho ustanovenia (§ 13 ods. 1 k § 144 ods. 1 Trestného zákona), než z ktorého mal správne vychádzať, a tým bola dôsledná aplikácia zákonných podmienok účasti v zmysle § 21 ods. 1 Trestného zákona, a to aj so všetkými z toho vyplývajúcimi právnymi dôsledkami vylučujúcimi trestnoprávnu zodpovednosť dovolateľa za účasti na príprave vraždy.

Tohto právneho pochybenia sa dopustil aj prvostupňový súd, ktorý dovolateľa odsúdil za skutok, ktorý bol v jeho prípade právne posúdený ako pomoc na príprave vraždy. Na toto pochybenie najvyšší súd zákonne nereagoval, a preto aj tu v zmysle § 386 ods. 2 Trestného poriadku existuje dôvod na zrušenie rozhodnutia prvostupňového súdu.

S ohľadom na konštatované chybné právne posúdenie veci, zakladajúce uplatnenie dovolacieho dôvodu podľa § 371 ods. 1 písm. i) Trestného poriadku, obvinený E. C. navrhol, aby dovolací súd v celom rozsahu zrušil napadnutý rozsudok najvyššieho súdu ako aj jemu predchádzajúci rozsudok Špecializovaného trestného súdu a vec vrátil Špecializovanému trestnému súdu, aby ju v potrebnom rozsahu znovu prerokoval a rozhodol.

Za prokuratúru sa k podanému dovolaniu do konania neverejného zasadnutia nikto nevyjadril.

+++

Najvyšší súd Slovenskej republiky ako súd dovolací po zistení, že dovolanie obvineného spĺňa všetky formálne podmienky podľa § 382 písm. a), b) a d) až f) Trestného poriadku, sústredil svoju pozornosť na jeho vecnú stránku a dospel k záveru, že mu nie je možné vyhovieť, nakoľko zrejým spôsobom nespĺňa dôvody dovolania uvedené v § 371 (ods. 1) Trestného poriadku.

Ešte pred analýzou uplatnenej dovolacej argumentácie stojí za zmienku, že viazanosť najvyššieho súdu dôvodmi podaného dovolania v zmysle § 374 ods. 1, ods. 2 Trestného poriadku sa netýka formálno-právneho uplatnenia niektorého (či viacerých) z dovolacích dôvodov vymedzených v § 371 ods. 1, ods. 3 Trestného poriadku, ale vecných chýb, ktoré dovolateľ v podaní namielol (rozhodnutie najvyššieho súdu uverejnené v Zbierke stanovísk najvyššieho súdu a rozhodnutí súdov Slovenskej republiky pod č. 120/2012). Zodpovednosť za kvalitu podaného dovolania teda znáša výlučne dovolateľ, keďže iba ten svojimi námietkami určuje mantinely prieskumnej povinnosti dovolacieho súdu; najvyšší súd nemôže na seba preberať vlastnú aktivitu dovolateľa a iniciatívne zisťovať chyby v napadnutom rozhodnutí, alebo aj v jemu predchádzajúcom konaní, ktoré by zodpovedali niektorému z prípustných dovolacích dôvodov.

Obvineným deklarovaný dovolací dôvod uvedený v § 371 ods. 1 písm. i) Trestného poriadku, primárne s poukazom na nesprávnu aplikáciu tzv. zásady akcesority účasti, majú napĺňať tri okruhy námietok spočívajúce v tom, že: (i.) bol súdom prvého stupňa uznaný za vinného zo skutku, ktorý nikdy nemohol napĺňať zákonné znaky trestného činu vo forme účasti na príprave úkladnej vraždy, (ii.) odvolací súd zo spoločného konania vylúčil trestnú vec obvineného Bc. D. C. a rozhodol o dovolateľovi skôr ako o priamom páchatel'ovi a (iii.) svojim rozhodnutím porušil zákaz zmeny k horšiemu.

Podľa § 21 ods. 1 písm. d) Trestného zákona účastníkom na dokonanom trestnom čine alebo na jeho pokuse je ten, kto úmyselne poskytol inému pomoc na spáchanie trestného činu, najmä zadovážením

prostriedkov, odstránením prekážok, radou, utvrdzovaním v predsavzatí, sľubom pomôcť po trestnom čine (pomocník).

Podľa § 21 ods. 2 Trestného zákona na trestnú zodpovednosť účastníka sa použijú ustanovenia o trestnej zodpovednosti páchatel'a, ak tento zákon neustanovuje inak.

Podľa § 13 ods. 1 Trestného zákona príprava na zločin je konanie, ktoré spočíva v úmyselnom organizovaní zločinu, zadovažovaní alebo prispôsobovaní prostriedkov alebo nástrojov na jeho spáchanie, v spolčení, zhluknutí, návode, objednávaní alebo pomoci na taký zločin alebo v inom úmyselnom vytváraní podmienok na jeho spáchanie, ak nedošlo k pokusu ani dokonaniu zločinu.

Vo všeobecnosti možno uviesť, že náuka trestného práva hmotného ako i samotný Trestný zákon rozoznáva rôzne časové fázy páchania trestného činu, ktoré sú následne predmetom trestnoprávnej regulácie ako tzv. vývojové štádiá trestného činu a v tejto podobe predstavujú aj všeobecné formy trestných činov. Týmto všeobecnými formami sú príprava, pokus a dokonanie trestného činu. Vývojové štádiá sú teda stupne trestného činu, odrážajúce časovú rozloženosť (postupnosť) páchania trestného činu, ktorá spravidla postupuje od foriem najmenej rozvinutých (príprava) k formám viac rozvinutým (pokus, dokonanie). Väčšia či menšia forma rozvinutia je pritom priamo úmerná vyššej či nižšej miere jeho materiálnej stránky (sociálnej škodlivosti).

Príprava je pritom vo vzťahu k naplneniu všetkých znakov príslušnej skutkovej podstaty najvzdialenejším štádiom, čo nachádza svoj odraz v skutočnosti, že príprava ako taká je nie je všeobecne trestná, ale je možné ju ako trestnú postihovať len v prípade minimálne zločinov. Konanie páchatel'a smeruje voči objektu pripravovaného individuálne určeného trestného činu len nepriamo a vzdialene. Pokiaľ ide o formu prípravy, bude skôr než príprava činu vlastného trestná príprava činu inej osoby, kde páchatel' prípravy opúšťa „vládu“ nad ďalším priebehom udalostí a zveruje ju do rúk inej osoby, jej neistému rozhodnutiu. Podľa aktuálnej právnej úpravy príprava môže spočívať v úmyselnom organizovaní zločinu, zadovažovaní alebo prispôsobovaní prostriedkov alebo nástrojov na jeho spáchanie, v spolčení, zhluknutí, návode, objednávaní alebo pomoci na taký zločin alebo v inom úmyselnom vytváraní podmienok na jeho spáchanie, ak nedošlo k pokusu ani dokonaniu zločinu.

Príprava, pokus a dokonanie sú vo vzájomnom vzťahu konzumpcie a subsidiarity. V dôsledku toho sa páchatel'ovi pričíta vývojové štádium len najzávažnejšie, teda forma najbližšia k dokonaniu, resp. dokonanie samotné. Naopak, štádium dokonaniu vzdialenejšie je len podporné voči štádiu dokonaniu bližšiemu.

Príprava, ako najvzdialenejšie štádium trestného činu (smerom k jeho dokonaniu) zároveň nie je formou účastníctva na trestnom čine v zmysle §§ 21 a nasl. Trestného zákona. Z toho potom vyplýva, že trestnoprávna zodpovednosť páchatel'a prípravy sa posudzuje ako zodpovednosť samostatného páchatel'a a nie ako účastníka, nevyžaduje sa teda akcesorita vo vzťahu k „hlavnému páchatel'ovi“.

Naproti tomu pomoc, ako špecifická forma trestnej súčinnosti je formou účastníctva v užšom zmysle. Pomoc je na rozdiel od prípravy všeobecne trestná a je možná len v prípade, ak konanie páchatel'ov dospeje aspoň do štádia pokusu, či k samotnému dokonaniu trestného činu. Pomoc je teda závažnejšou formou participácie na spáchaní trestného činu ako príprava, je teda bližším štádiom spáchania trestného činu. Logicky potom participácia vo forme pomoci vykazuje vyššiu spoločenskú škodlivosť ako príprava.

Inými slovami, ak sa páchatel'ovi kladie za vinu participácia na trestnom čine vo forme pomoci podľa § 21 ods.1 Trestného zákona, ide z jeho strany o závažnejšiu formu konania, ako v prípade prípravy podľa § 13 Trestného zákona a to práve s ohľadom na pokročilejšiu fázu realizácie trestného činu, ako i na všeobecnú trestnosť pomoci.

Akcesorita účastníctva, na ktorú obvinený poukazuje, vyjadruje zásadu, podľa ktorej trestná

zodpovednosť účastníka je závislá na trestnej zodpovednosti priameho (hlavného) páchatel'a. Táto závislosť sa prejavuje v tom, že trestná zodpovednosť účastníka sa až na výnimky (okolnosti viažuce sa špecificky k osobe účastníka) posudzuje - odvodzuje od trestnej zodpovednosti priameho páchatel'a použitím rovnakej skutkovej podstaty trestného činu uvedenej v osobitnej časti Trestného zákona. Aby však vôbec bolo možné uvažovať o účastníctve, musí konanie priameho páchatel'a dospieť aspoň do štádia pokusu.

Na strane druhej, ak trestná činnosť priameho páchatel'a nedospela aspoň do uvedeného vývojového štádia (pokusu), neznamená to bez ďalšieho nemožnosť vyodenia trestnej zodpovednosti voči inak účastníkovi na dotknutom trestnom čine (ako sa nesprávne domnieva dovolateľ). Popri zásade akcesority totiž súčasne platí aj (dovolateľom opomínaná) zásada osamostatnenia, resp. nezávislosti účastníctva na trestnej zodpovednosti priameho páchatel'a. V zmysle tejto zásady, ak trestný čin priameho páchatel'a neprekročí štádium prípravy (podľa § 13 ods. 1 Trestného zákona musí ísť vždy o zločin), nie je vylúčené, aby osoba inak považovaná za účastníka na trestnom čine niesla trestnú zodpovednosť za svoje konanie - za prípravu na zločin.

Už staršia, no stále aktuálna judikatúra v tomto smere zaujala názor, že účastníctvo podľa 21 ods. 1 Trestného zákona je možné len na dokonanom trestnom čine alebo jeho pokuse. Ak neprekročí priamy páchatel' štádium prípravy na trestný čin, posúdi sa i konanie účastníka len ako príprava na zločin podľa § 13 ods. 1 Trestného zákona (mutatis mutandis rozhodnutie najvyššieho súdu uverejnené v Zbierke stanovísk najvyššieho súdu a rozhodnutí súdov Slovenskej republiky pod č. 1/1973).

Podľa § 21 ods. 1 Trestného zákona o účastníctvo ide len vtedy, ak bol trestný čin dokonaný alebo ak sa páchatel' oň aspoň pokúsil. Zásada akcesority účastníctva však neznamená, že organizátorstvo, návod alebo pomoc sú vždy beztrestné, keď trestný čin nebol dokonaný alebo keď sa páchatel' oň nepokúsil. Takéto konania sú spravidla postihnutelné ako príprava na zločin podľa § 13 ods. 1 Trestného zákona (mutatis mutandis rozhodnutie najvyššieho súdu uverejnené v Zbierke stanovísk najvyššieho súdu a rozhodnutí súdov Slovenskej republiky pod č. 58/1973).

V tomto ohľade už odvolací súd poukázal na judikát, z ktorého vyplývajú v princípe rovnaké závery, citujúc, ak ide o zločin, a konanie objednaného páchatel'a nedospelo ani do štádia pokusu na trestnom čine, konanie objednávateľa sa trestne postihne ako príprava na zločin podľa § 13 ods. 1 Trestného zákona aj s možnou aplikáciou do úvahy prichádzajúcich okolností podmieňujúcich použitie prísnejšej trestnej sadzby, s výnimkou okolností definovanej v § 140 písm. a) Trestného zákona (spáchanie trestného činu na objednávku) (rozhodnutie najvyššieho súdu uverejnené v Zbierke stanovísk najvyššieho súdu a rozhodnutí súdov Slovenskej republiky pod č. 119/2012-III.).

Obvinený uplatnil dovolací dôvod podľa § 371 ods. 1 písm. i) Trestného poriadku, podľa ktorého dovolanie možno podať, ak rozhodnutie je založené na nesprávnom právnom posúdení zisteného skutku alebo na nesprávnom použití iného hmotnoprávneho ustanovenia; správnosť a úplnosť zisteného skutku však dovolací súd nemôže skúmať a meniť.

Zo znenia citovaného dovolacieho dôvodu vyplýva, že jeho naplnenie predpokladá dve vzájomne sa nevylučujúce alternatívy námietok; prvá umožňuje vyjadrovať nesúhlas s právnou kvalifikáciou skutku a druhá s neprávnyim použitím iného hmotnoprávneho ustanovenia. Platí zároveň, že takáto námietka musí mať základ v hmotnoprávnom pochybení, nakoľko dovolací súd je (s výnimkou dovolania iniciovaného ministrom spravodlivosti z dôvodu podľa § 371 ods. 3 Trestného poriadku) viazaný skutkom ako produktom skutkových zistení, ku ktorým dospel súd v napadnutom rozhodnutí - jeho výrokovvej časti.

Podľa skutkových zistení ustálených v rozsudku najvyššieho súdu (ktorými je dovolací súd viazaný a ktoré sú preň určujúce) dovolateľ (skrátene) s vedomím, že strelná zbraň má byť použitá na fyzickú likvidáciu inej osoby, túto vrátane streliva zabezpečil prostredníctvom ďalších osôb a následne odovzdal priamemu páchatel'ovi, ktorý sa pripravoval na vykonanie tejto úkladnej vraždy a ktorý dovolateľa za daným účelom oslovil.

Sumarizujúc, odvolací súd v súlade s teóriou akcesority a osamostatnia účastníctva posúdil inkriminovaný skutok z hľadiska jeho kvalifikácie prílihavejšie, než ako to urobil Špecializovaný trestný súd, a preto úvaha o naplnení dovolacieho dôvodu podľa § 371 ods. 1 písm. i) Trestného poriadku v tomto ohľade nie je opodstatnená; prijatá právna kvalifikácia totiž zodpovedá ustálenému skutku.

Na margo ďalšej dovolateľovej námietky najvyšší súd poznamenáva, že akcesoritu účastníctva si nemožno stotožňovať s predstavou, že účastníka na trestnom čine je možné uznať za vinného len pod podmienkou, ak bola súdom vyslovená vina taktiež priameho páchatel'a, a to za trestný čin, na ktorom sa mal podieľať niektorou z foriem uvedených v § 21 písm. a) až d) Trestného zákona. Vyvodu trestnej zodpovednosti voči účastníkovi na trestnom čine teda nemusí predchádzať vyvodenie trestnej zodpovednosti voči jeho priamemu páchatel'ovi.

Už citovaná judikatúra v tomto smere zaujala názor, že trestnosti účastníka podľa § 21 Trestného zákona nie je na prekážku, ak sú na strane páchatel'a dôvody beztrestnosti alebo nestíhatelnosti (mutatis mutandis rozhodnutie najvyššieho súdu uverejnené v Zbierke stanovísk najvyššieho súdu a rozhodnutí súdov Slovenskej republiky pod č. 58/1973). Na konštatovanom nič nemení, že trestná zodpovednosť účastníka na trestnom čine sa viaže na osobu priameho páchatel'a. Za situácie, ak nebola vyvodená trestná zodpovednosť voči priamemu páchatel'ovi, s jej existenciou sa musí na základe vyplývujúcich skutkových zistení vysporiadať súd konajúci o účastníkovi ako s predbežnou otázkou v zmysle ustanovenia § 7 ods. 1 Trestného poriadku. Tieto kvalifikačne relevantné zistenia je potom dotknutý súd podľa § 163 ods. 3 Trestného poriadku povinný obsiahnuť vo výrokovej časti rozsudku; skutok musí zahŕňať popis okolností týkajúcich sa priameho páchatel'a a v nadväznosti na to účastníka, ktoré dávajú podklad pre posúdenie jeho konania ako organizátora, návodcu, objednávateľa či pomocníka.

Dovolateľom zaujatý právny názor by v tomto smere mohol viesť k takým absurdným situáciám, kedy by napríklad výlučne v dôsledku úmrtia priameho páchatel'a nebolo možné viesť trestné stíhanie a rozhodnúť o vine účastníka ani pri takej kvalite skutkových zistení, ktoré by ho z danej trestnej činnosti bez najmenších pochybností (ako účastníka) usvedčovali.

Nemožno nepoznamenať, že v dôsledku právneho posúdenia inkriminovaného skutku odvolacím súdom je reakcia na aktuálne rozoberanú námietku nadbytočná, a teda iba v rovine akademického záveru.

Najvyšší súd sa však súčasne zaoberal tým, či uvedenou zmenou právnej kvalifikácie nedošlo k porušeniu zákazu zmeny k horšiemu.

Podľa § 322 ods. 3 veta druhá Trestného poriadku v neprospech obžalovaného môže odvolací súd zmeniť napadnutý rozsudok len na základe odvolania prokurátora, ktoré bolo podané v neprospech obžalovaného; vo výroku o náhrade škody tak môže urobiť aj na podklade odvolania poškodeného, ktorý si uplatnil nárok na náhradu škody.

Identicky, pokiaľ ide o konanie na súde prvého stupňa po zrušení rozsudku odvolacím súdom, podľa § 327 ods. 2 Trestného poriadku, ak bol napadnutý rozsudok zrušený len v dôsledku odvolania podaného v prospech obžalovaného, nemôže v novom konaní dôjsť k zmene rozhodnutia v jeho neprospech.

V oboch citovaných ustanoveniach je vyjadrený zákaz zmeny k horšiemu (latinsky *prohibitio reformationis in peius*), ktorého podstata spočíva v slobodnom využívaní opravných prostriedkov - oprostom od obavy z rizika, že využitím opravného prostriedku v prospech osoby, voči ktorej je vedené trestné stíhanie, by mohlo dôjsť k zhoršeniu jej postavenia oproti stavu pred podaním takéhoto opravného prostriedku [porovnaj s uznesením Ústavného súdu Slovenskej republiky (ďalej len „ústavný súd“) z 22. marca 2012, sp. zn. IV. ÚS 163/2012].

Klasické chápanie tejto zásady len v súvislosti s výrokom o treste bolo aplikačnou praxou ako aj zmenou zákona (novelizovanými bodmi 157. a 160. zákona č. 247/1994 Z. z. týkajúcimi sa vtedy účinných §

259 ods. 3 a § 264 ods. 2 Trestného poriadku č. 141/1961 Zb.) prekonané, a teda uvedený zákaz je potrebné rovnako vzťahovať aj na výrok o vine vrátane jeho skutkových zistení či použitej kvalifikácie, výroky o náhrade škody alebo ochrannom opatrení (k tomu pozri napr. stanovisko uverejnené v Zbierke stanovísk najvyššieho súdu a rozhodnutí súdov Slovenskej republiky pod č. 15/2011).

Ako už bolo naznačené, zákaz zmeny k horšiemu úzko súvisí s využívaním opravných prostriedkov, podávanie ktorých tvorí integrálnu súčasť práva na obhajobu v zmysle prvej vety § 34 ods. 1 Trestného poriadku. Porušenie zákona spojené s touto procesnou garanciou preto (za splnenia ďalších podmienok) môže napĺňať atribúty dovolacieho dôvodu uvedeného v ustanovení § 371 ods. 1 písm. c) Trestného poriadku, podľa ktorého dovolanie možno podať, ak zásadným spôsobom bolo porušené právo na obhajobu.

Najvyššiemu súdu je pritom známy nález ústavného súdu zo 4. novembra 2015, sp. zn. I. ÚS 302/2015, z odôvodnenia ktorého vyplýva, že procesná vada spočívajúca v tom, že v rámci konania o odvolaní, ktoré bolo iniciované len obžalovaným, druhostupňový súd posúdi skutok ako trestný čin s prísnejšou trestnou sadzbou, napĺňa dovolací dôvod uvedený v § 371 ods. 1 písm. i) Trestného poriadku, pretože je v rozpore so zásadou reformatio in peius.

S týmto „návodom“ na podradenie pochybenia spočívajúceho v porušení zákazu zmeny k horšiemu pod dovolací dôvod podľa § 371 ods. 1 písm. i) Trestného poriadku sa najvyšší súd okrem už uvedeného nestotožňuje aj preto, lebo zákaz zmeny k horšiemu je upravený výlučne normami procesného a nie hmotného práva - Trestným poriadkom v § 195 ods. 1, § 322 ods. 3, § 327 ods. 2, § 362c písm. b), § 385 ods. 2, § 389 ods. 2, § 391 ods. 2, § 405. Z pohľadu ústavného súdu by zároveň to isté porušenie zákona mohlo v závislosti od konkrétnej situácie okrem dôvodu podľa § 371 ods. 1 písm. i) Trestného poriadku napĺňať (individuálne alebo súčasne) aj dovolacie dôvody uvedené v § 371 ods. 1 písm. h) alebo j) Trestného poriadku, pri nutnosti použitia všestranne použiteľného dovolacieho dôvodu podľa § 371 ods. 1 písm. c) Trestného poriadku pri zmene skutkových zistení v neprospech obvineného (keďže iný dovolací dôvod uvedený v prvom odseku ustanovenia § 371 Trestného poriadku by v takom prípade neprichádzal do úvahy), hoci príčina daného stavu by vždy spočívala v zásadnom porušení práva na obhajobu.

Niet sporu, že závažnosť formy trestnej súčinnosti v širšom slova zmysle (§ 19 až 21 Trestného zákona), počnúc (samostatným) páchatelom, spolupáchatelom alebo účastníkom na dokonanom trestnom čine, resp. jeho pokuse, a spáchaním prípravy končiac de-graduje (znižuje sa).

Ako vyplýva zo skoršej časti tohto rozhodnutia, kým prvostupňový súd posúdil skutok 1/ u dovolateľa (okrem iného) ako obzvlášť závažný zločin úkladnej vraždy podľa § 144 ods. 1 Trestného zákona v štádiu prípravy podľa § 13 ods. 1 Trestného zákona formou účasti podľa § 21 ods. 1 písm. d) Trestného zákona (pomocník), odvolací súd pri nezmenených skutkových zisteniach a na podklade odvolania výlučne v prospech obžalovaného zmenil túto právnu kvalifikáciu na obzvlášť závažný zločin úkladnej vraždy podľa § 144 ods. 1 Trestného zákona v štádiu prípravy podľa § 13 ods. 1 Trestného zákona.

Hoci by sa na prvý pohľad mohlo zdať, že odvolací súd priťažil dovolateľovi, keďže ho z pomocníka na príprave úkladnej vraždy povýšil na (samostatného) páchatela dotknutého obzvlášť závažného zločinu v štádiu prípravy, v preskúmvanej trestnej veci uvedený postup nemal žiaden negatívny materiálny dopad na postavenie dovolateľa. Ako už bolo vysvetlené, zákon účasť na príprave zločinu [v akejkoľvek forme podľa § 21 ods. 1 písm. a) až d) Trestného zákona] de iure vôbec nepripúšťa. Tým, že odvolací súd túto zjavnú kvalifikačnú nesprávnosť odstránil, žiadnym spôsobom nesprísnil právne posúdenie daného skutku. Bez ohľadu na konštatované, v zmysle už citovaného § 21 ods. 2 Trestného zákona, trestná zodpovednosť účastníka je až na výnimky totožná s trestnou zodpovednosťou páchatela, pričom pokiaľ ide o ustanovenie § 34 ods. 5 Trestného zákona, ktoré individualizuje zásadu akcesority, na obvineného sa aj po namietanej zmene uplatnili kritéria pre ukládanie trestu podľa § 34 ods. 5 písm. c) Trestného zákona. Zároveň, už vyššie bolo vysvetlené, že posúdenie participácie páchatela na trestnom čine ako

formy účasti - pomoci (bližšieho štádia k dokonaniu), môže byť vlastne prísnejšie, než posúdenie vo forme prípravy (vzdialenejšieho štádia k dokonaniu).

Inými slovami zhrnuté, odvolací súd napadnutým rozsudkom neporušil zákaz zmeny k horšiemu, a preto nie je naplnený ani dovolací dôvod uvedený v § 371 ods. 1 písm. c) Trestného poriadku.

Zároveň ani postup odvolacieho súdu, ktorým bol jeden z páchatel'ov - Bc. D. C. vylúčený na samostatné konanie nie je spôsobilý naplniť žiadny z dovolacích dôvodov v zmysle § 371 ods.1 Trestného poriadku.

V dôsledku zrejmeho nesplnenia žiadneho z dovolacích dôvodov vymedzených v prvom odseku ustanovenia § 371 Trestného poriadku najvyšší súd odmietol dovolanie obvineného E. C. spôsobom, ako je to vyjadrené vo výrokovej časti tohto uznesenia.

Toto rozhodnutie prijal najvyšší súd jednomyselne.

Poučenie:

Proti tomuto uzneseniu nie je prípustný opravný prostriedok.